

STORTINGET

Representantforslag 50 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Sigrid Simensen Ilsøy og Emilie Enger Mehl

Dokument 8:50 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Sigrid Simensen Ilsøy og Emilie Enger Mehl om å la Vinmonopolet overta taxfree-salget av alkoholholdig drikke ved Avinors luftfartsvirksomheter

Til Stortinget

Bakgrunn

Vinmonopolet har en viktig samfunnsrolle i Norge og er et av de aller viktigste alkoholpolitiske virkemidlene. Det er stor oppslutning om Vinmonopolet i befolkningen. Likevel er Vinmonopolet under stadig press. En stor andel av den alkoholholdige drikken som konsumeres i Norge, er kjøpt i utlandet eller i taxfree-butikker. Nordmenn reiser mer enn tidligere. Dermed øker volumet av taxfree-handel. Alkoholholdig drikke kjøpt i taxfree-utsalg utgjør en stadig større andel av totalkonsumet. 10 pst. av all vin, hetvin og brennevin som ble solgt i Norge i 2015, ble solgt på norske lufthavner ved ankomst. Taxfree-salget fører, ifølge Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS), til et merforbruk av alkohol i Norge og til at Vinmonopolet mister omsetning. Vinmonopolets rolle som alkoholpolitisk virkemiddel forutsetter legitimitet i befolkningen og at Vinmonopolets monopolsituasjon opprettholdes.

Ved Stortingets behandling av Dokument 8:83 S (2013–2014) fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak (vedtak 71), jf. Innst. 63 S (2014–2015):

«Stortinget ber regjeringen legge fram en helhetlig utredning om taxfree-ordningen i inneværende stortingsperiode, inkludert en gjennomgang av de sosialpo-

litiske perspektivene.»

Anmodningsvedtaket ble fulgt opp i statsbudsjettet for 2017 (Prop. 1 LS (2016–2017), jf. Innst. 3 S (2016–2017)). Utredningen som ble lagt fram, omhandlet taxfree-salgets betydning for lufthavnene, virkninger for klima og miljø og sosialpolitiske perspektiver, inkludert en juridisk vurdering av om Vinmonopolet kan drive taxfree-salget. I utredningen ble det innhentet grunnlagsdokumenter fra Folkehelseinstituttet, Vinmonopolet og Avinor, samt en juridisk vurdering fra advokatfirmaet Lund & Co.

I utredningen ble det vist til at Avinor hadde 2,5 mrd. kroner i salgs- og leieinntekter fra taxfree-virksomheten i 2015. Dette tilsvarer mer enn en fjerdedel av Avinors samlede driftsinntekter fra lufthavnvirksomheten.

Avinor AS har ansvar for 46 statlige lufthavner. Avinors lufthavnvirksomhet er i dag finansiert gjennom inntekter fra lufthavnavgifter, avgiftsfritt salg (taxfree) og annen kommersiell virksomhet. Avinor har kontrakt med selskapet Travel Retail Norway AS for drift av taxfree-salget ved fem store lufthavner (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand). Kontrakten løper fram til 31. desember 2022. Avinor planlegger å avholde en ny konkurranse for avgiftsfritt salg i god tid før avtalen løper ut. Inntektene fra taxfree-salget bidrar til å finansiere lufthavnene som går med driftsøkonomiske underskudd.

Utredningen viste til at taxfree-ordningen ifølge Folkehelseinstituttet er med på å øke alkoholkonsumet, og at en økning i alkoholkonsumet har direkte effekter på folkehelsen.

Utredningen inneholdt også en vurdering av de juridiske sidene ved å la Vinmonopolet overta taxfree-salget av alkoholholdig drikke. Utrederes (advokat-

firmaet Lund & Co) konklusjon er at det mest sannsynlig ikke er EØS-rettslige eller andre folkerettslige skranker til hinder for at Vinmonopolets enerett utvides til å omfatte taxfree-salg på flyplassene. Etter utreders mening vil overtakelse av taxfree-salget heller styrke enn svekke begrunnelsen for Vinmonopolet og konsistensen i dagens system. At Vinmonopolets inntekter ved taxfree-salget indirekte eller direkte går til Avinor for drift av flyplasser, antas ikke å være i strid med monopolordningen.

Utredere mener at en eventuell overtakelse av taxfree-salget bør gjennomføres ved en lovendring som gir Vinmonopolet enerett til salget. Vinmonopolet bør ikke delta i anbudskonkurranse om å drive taxfree-salget da dette ifølge utredere vil kunne være uheldig for den EØS-rettslige vurderingen av Vinmonopolet.

I utredningen kommer det fram at slik Vinmonopolet selv vurderer det, er det ingen praktiske eller økonomiske forhold som tilsier at Vinmonopolet ikke kan overta taxfree-salget av alkoholholdig drikke. Det er også Vinmonopolets holdning at statens inntekter kan opprettholdes eller økes, slik at finansiering av regionale lufthavner kan opprettholdes. Vinmonopolet forutsetter at Avinors inntektsmodell ikke endres for salget som Vinmonopolet står for.

Stortinget fattet følgende vedtak i forbindelse med behandling av Prop. 1 LS (2016–2017), vedtak nr. 307, jf. Innst. 3 S (2016–2017):

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget der det vurderes alle konsekvenser av og nødvendige lovendringer for at Vinmonopolet skal overta taxfree-salget av alkohol ved norske flyplasser ved utløp av gjeldende anbudsperioder.»

Anmodningsvedtaket er omtalt i Prop.1 S (2017–2018) med følgende merknad:

«Regjeringen vil komme nærmere tilbake til saken i løpet av stortingsperioden.»

Forslaget om å la Vinmonopolet overta taxfree-ordningen for salg av alkoholholdig drikke ved Avinors lufthavner er etter forslagsstillernes syn styrket som følge av regjeringens utredning, slik den ble fremlagt i Prop. 1 LS (2016–2017). Forslagsstillerne mener at det haster med å følge opp og gjøre et klart prinsippvedtak fra Stortingets side om at Vinmonopolet skal overta taxfree-salget av alkoholholdig drikke ved Avinors luftfartsvirksomheter når dagens avtale med Travel Retail Norway AS går ut i 2022. Stortinget må på egnet måte bli informert om regjeringens arbeid med endringer i lovverk o.l. Forslagsstillerne legger til grunn at en ny ordning og avtale ikke svekker finansieringen av Avinors flyplasser i Norge.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen sørge for at Vinmonopolet overtar taxfree-salget av alkoholholdig drikke ved Avinors luftfartsvirksomheter når avtalen med Travel Retail Norway AS går ut i 2022, og på egnet vis og senest i forslag til statsbudsjett for 2019 informere Stortinget om framdrift for arbeidet og hvilke lovendringer som vurderes.

25. oktober 2017

Kjersti Toppe

Sigrud Simensen Ilsøy

Emilie Enger Mehl

